

LIBRIS

We know
books

JULES VERNE

**COPIII
CĂPITANULUI
GRANT**

Volumul I

Traducere de Michaela Rodica Bușoiu

Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

CAPITOLUL I
BALANCE-FISH

În 26 iulie 1864, mânat de un vânt puternic din nord-est, un admirabil și arătos iaht gonea cu toată viteza pe crestele înspumate din Canalul Nordului. Pavilionul Angliei flutura pe catargul de la pupa, iar în vârful catargului principal, un fanion albastru, care purta inițialele E.G., brodate în aur și împodobite cu o coroană ducală. Iahtul se numea *Duncan* și aparținea lordului Glenarvan, unul dintre cei șaisprezece pairi scoțieni ai Camerei Lorzilor și membrul cel mai distins al „Royal-Thames-Yacht-Club“, atât de faimos în tot Regatul Unit.

Lordul Edward Glenarvan se afla la bord, însoțit de tânăra lui soție, lady Helena, și unul dintre verii săi, maiorul Mac Nabbs.

Vasul *Duncan*, de curând construit, își făcea proba de navigare la câteva mile în afara golfului Clyde și se întorcea acum la Glasgow; insula Arran apăruse deja la orizont, când matelotul de veghe semnală un pește uriaș, care se zbenguia făcând salturi în dăra vasului. Căpitanul John Mangles îl anunță pe dată pe lordul Edward cu privire la această apariție. Glenarvan urcă pe dunetă împreună cu maiorul Mac Nabbs și îl întrebă pe căpitan ce părere avea despre acel animal.

– Înălțimea-voastră, răspunse John Mangles, cred că este un rechin de talie mare.

– Un rechin pe meleagurile acestea! exclamă Glenarvan.

– Este neîndoielnic, reluă căpitanul; acest pește aparține unei specii de rechini care se întâlnește în toate mările și la toate latitudinile. Este „balance-fish”¹ și ar însemna să mă înșel amar-nic dacă nu am avea de-a face chiar cu unul dintre acești ticăloși! Dacă Înălțimea-voastră este de acord, deși cu siguranță lady-ei Glenarvan nu-i va face mare plăcere să asiste la un pescuit destul de ciudat, am putea afla curând despre ce este vorba.

– Ce părere ai, Mac Nabbs? îl întreabă lordul Glenarvan pe maior; ești de părere să facem această încercare?

– Sunt dispus să accept orice îți face și ție plăcere, răspunse liniștit maiorul.

– De altfel, reluă John Mangles, nu mai știm cum să exterminăm aceste animale cumplite. Să profităm de prilej și, dacă Înălțimea-voastră este de aceeași părere, va fi un spectacol impresionant și o acțiune în folosul tuturor.

– De acord, John, zise lordul Glenarvan.

Apoi trimise după lady Helena, care i se alătură pe dunetă, foarte ispitită de acest pescuit ieșit din comun.

Marea era magnifică și puteai să urmărești fără nicio greutate pe suprafața ei mișcările rapide ale scufundătorului, care se afunda ori se avânta cu o forță uimitoare. Mateloții aruncară peste bastingajul de la tribord o frânghie rezistentă, dotată cu o cange care purta drept nadă o bucată de slănină. Rechinul, deși se afla încă la o depărtare de cincizeci de yarzi, simți momeala oferită voracității sale. Se apropie cu iuteală de iaht. I se vedeau înotătoarele, cenușii la capete, negre la bază, bătând cu violență valurile, în vreme ce înotătoarea dorsală îi menținea direcția. Pe măsură ce înainta, ochii săi bulbucăți îi trădau lăcomia, iar fălcile căscate, atunci când se întorcea, descopereau vederii patru șiruri de dinți. Capul era plat și avea aspectul unui ciocan dublu la capătul unui mâner. John Mangles nu se înșelase: era exemplarul

¹ Balance-fish este numit astfel de marinarii englezi, pentru că are capul sub forma unei balanțe sau, mai bine zis, sub forma unui ciocan dublu. Din acest motiv în Franța este cunoscut sub numele de rechinul-ciocan. (n.a.)

cel mai vorace din familia sa, peștele-balanță al englezilor, peștele-evreu al provensalilor.

Pasagerii și marinarii de pe *Duncan* urmăreau cu multă atenție mișcările rechinului. Curând, animalul ajunsese aproape de cârlig; se întoarse pe spate pentru a-l înhăța mai ușor și momeala uriașă dispăru în gâtlesul său. De-ndată „se încătușă” singur, lovind cu violență cablul, iar mateloții îl traseră cu ajutorul unui scripete agățat la capăt de verga mare.

Rechinul se zbatu cu putere, văzându-se smuls din elementul său natural. Dar îi înfrânseseră împotrivirea. O frânghie cu laț îl apucă de coadă, paralizându-i mișcările. Câteva clipe mai târziu, era tras pe deasupra bastingajului și azvârlit pe puntea iahtului. De-ndată, unul dintre marinari se apropie de el, cu multă grijă, de altfel, și, cu o strașnică lovitură de secure reteză formidabilă coadă a animalului.

Pescuitul se terminase: nu mai aveau a se teme de nimic din partea monstrului. Marinarii se simțeau răzbunați, dar curiozitatea le rămăsese trează. Într-adevăr, la bordul navelor este obiceiul să se verifice cu multă atenție stomacul rechinilor. Mateloții, cunoscându-i voracitatea fără margini, se așteaptă mereu la vreo surpriză, iar așteptările lor nu sunt totdeauna înșelate.

Lady Glenarvan nu dori să asiste la acea respingătoare „explorare” și intra în dunetă. Rechinul mai horcăia încă; avea zece picioare lungime și cântărea mai mult de șase sute de livre. Aceste dimensiuni și greutatea nu au nimic extraordinar, dar, deși nu putea fi clasificat printre uriașii speciei, cel puțin se număra printre cei mai de temut.

Curând, uriașul pește fu spintecat cu lovituri de toporișcă, fără alte ceremonii. Cârligul îi pătrunsese până în stomac, care era gol cu desăvârșire; era evident că animalul postea de multă vreme și marinarii, dezamăgiți, tocmai se pregăteau să arunce resturile în mare, când atenția șefului de echipaj fu atrasă de un obiect grosolan, prins temeinic între viscere.

– Ei! Dar ce-i asta? exclamă el.

– Asta este o bucată de stâncă, răspunse un marinar, pe care animalul o fi înghițit-o pentru a trage mai greu.

– Bun! reluă un altul, este pur și simplu o ghiulea pe care ticălosul ăsta a înfulecat-o și pe care n-a putut s-o digere.

– Ia mai tăceți, replică Tom Austin, ofițerul secund al iahtului, nu vedeți că animalul era un bețivan împătimit și că, pentru a nu pierde nicio picătură, a înghițit nu numai vinul, ci și sticla întreagă?

– Cum! exclamă lordul Glenarvan, are în stomac o sticlă?

– Și încă una adevărată, răspunse șeful de echipaj. Dar se vede cu ochiul liber că n-a ieșit din pivniță.

– Ei bine, Tom, continuă lordul Edward, scoate-o cu grijă; sticlele găsite în mare ascund adeseori documente valoroase.

– Crezi? făcu maiorul Mac Nabbs.

– Cred, cel puțin, că un asemenea lucru se poate întâmpla.

– Oh, dar eu nu te contrazic, răspunse maiorul, poate că ascunde vreun secret.

– O să aflăm asta imediat, spuse Glenarvan. Ei bine, Tom?

– Iată, răspunse secundul, arătând un obiect fără forme precise pe care tocmai îl scosese, nu fără greutate, din stomacul rechinului.

– Bun, zise Glenarvan, spălați obiectul ăsta slinos și duceți-l pe dunetă.

Tom se supuse și sticla, descoperită în circumstanțe atât de ciudate, fu așezată pe masa din careul ofițerilor, în jurul căreia se așezară lordul Glenarvan, maiorul Mac Nabbs, căpitanul John Mangles și lady Helena, deoarece o femeie este, cel puțin așa se spune, totdeauna curioasă.

Pe mare, orice fapt mărunț capătă însemnătate. Se lăsă un moment de liniște. Cu toții priveau întrebător rămășița aceea fragilă. Conținea oare secretul vreunui dezastru sau era doar un mesaj lipsit de importanță, încredințat talazurilor de un navigator plictisit?

Cu toate acestea, trebuiau să vadă despre ce era vorba și Glenarvan trecu fără a mai pierde timp la examinarea sticlei. De altfel, își luase toate precauțiile cerute în asemenea situație: ai fi zis că era un coroner¹, prelevând probe la un caz de extremă

¹ Ofițer însărcinat cu instrumentarea unei anchete în caz de crimă. (n.a.)

gravitate. Și Glenarvan avea dreptate, deoarece indiciul cel mai nesemnificativ în aparență te poate pune deodată pe o pistă de mare însemnătate.

Înainte de a fi cercetată în interior, sticla fu cercetată la exterior. Avea gura subțire, iar gâtul gros purta în capăt un fir din fier mâncat de rugină; pereții, foarte groși și capabili de a suporta o presiune de mai multe atmosfere, trădau limpede originea de gospodărie țărănească. Cu acest soi de sticle, podgorenii din Aix sau d'Épernay rup picioarele scaunelor fără a rămâne vreo urmă de fisură. Aceasta putuse, așadar, să suporte fără probleme întâmplările unei lungi peregrinări.

– O sticlă de la casa Cliquot, zise cu simplitate maiorul.

Și, cum precis era un cunoscător, afirmația sa fu acceptată fără murmure.

– Dragul meu maior, răspunse Helena, ne interesează mai puțin ce este sticla aceasta, dacă nu știm de unde vine.

– Vom ști, draga mea Helena, spuse lordul Edward, și deja putem afirma că vine de departe. Priviți substanțele pietrificate care o acoperă, mineralizate, pentru a ne exprima astfel, sub acțiunea apelor mării! Se vede că deja stătuse vreme îndelungată în ocean, înainte de a fi înghițită de pântecul rechinului.

– Îmi este cu neputință să nu fiu de aceeași părere cu dumneata, spuse maiorul, și acest recipient fragil, protejat de învelișul pietrificat, fără îndoială că a străbătut cale lungă.

– Dar, de unde o veni? întrebă lady Glenarvan.

– Așteaptă, draga mea, așteaptă, trebuie să fim răbdători cu sticlele. Ori mă înșel eu, ori ea va răspunde singură la toate întrebările.

Și, acestea fiind zise, Glenarvan începu să scrijelească materia dură care proteja gâtul sticlei; curând apăru și dopul, dar foarte deteriorat de apa mării.

– Supărătoare situație, zise Glenarvan, deoarece înăuntru se găsește o hârtie și precis se află în stare proastă.

– Tare mă tem că ai dreptate, replică maiorul.

– Aș adăuga, reluă Glenarvan, că această sticlă prost închisă nu putea să întârzie să se scufunde la mare adâncime și este un

LBRIS

We know
books

JULES VERNE

**COPIII
CĂPITANULUI
GRANT**

Volumul II

Traducere de Michaela Rodica Buşoiu

Prefaţă de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

CAPITOLUL XI
BURKE ȘI STUART

Restul zilei se desfășură în plimbări și taifasuri. Călătorii, flecărind și admirând, parcurseră malurile Wimerrei. Cocorii cenușii și ibișii, scoțând strigăte răgușite, o luau la sănătoasa la apropierea lor. Pasărea-satin se pitea sub crengile înalte ale smochinului sălbatic, iar grangurii, pasărea-paradisului și alte păsărele insectivore zburăteau printre tulpinile superbelor liliacee, pescărușii-verzi renunțau la pescuitul obișnuit, în vreme ce toată familia, mai civilizată, a papagalilor, „blue – mountain“, împodobit cu cele șapte culori ale spectrului, micul „roschill“, cu capul stacojiu și pieptul galben, „lori“ cu penele roșii și albastre își continuau pălăvrăgeala în vârful arborilor de gumă în floare.

Astfel, când tolăniți pe iarbă pe țărmul apelor susurătoare, când hoinărind printre tufele de mimoze, plimbăreții admirară priveliștile încântătoare până la asfințit. Noaptea, precedată de un crepuscul fugar, îi surprinse la o jumătate de milă de tabără. Se înapoiară orientându-se nu după steaua polară, invizibilă din emisfera australă, ci după Crucea Sudului, care strălucea la jumătatea drumului de la orizont la zenit.

Domnul Olbinett pusese masa sub cort. Se așezară la masă. Fala cinei fu ostropelul de papagali, doborâți cu multă îndemânare de Wilson și pregătiți cu tot atâta îndemânare de steward.

După terminarea cinei, se luară la întrecere care mai de care, căutând un pretext pentru a mai amâna odihna în primele ore ale

acelei nopți peste măsură de fermecătoare. Lady Helena obținut aprobarea tuturor și-i ceru lui Paganel să le istorisească poveștile marilor călători australieni, poveste promisă de multă vreme.

Paganel nici nu cerea altceva. Ascultătorii se întinseră la poalele unui banksia magnific; fumul țigărilor se învălătuci curând până la frunzele pierdute în umbra nopții, iar geograful, încrezându-se în memoria sa fără greș, luă de-ndată cuvântul.

– Vă amintiți, dragi prieteni, și maiorul nu a uitat, fără îndoială, enumerarea călătorilor, pe care am făcut-o la bordul lui *Duncan*. Dintre toți cei care au încercat să pătrundă în interiorul continentului, doar patru au izbutit să-l traverseze de la sud la nord sau viceversa. Aceștia sunt: Burke, în 1860 și 1861; Mac Kinlay, în 1861 și 1862; Landsborough, în 1862, și Stuart, tot în 1862. Despre Mac Kinlay și Landsborough, o să vă spun puține lucruri. Primul a pornit din Adelaida spre golful Carpentaria; cel de-al doilea, din golful Carpentaria spre Melbourne, amândoi fiind trimiși de comitete australiene în căutarea lui Burke, care era de negăsit și așa avea să și rămână.

Burke et Stuart, aceștia sunt cei doi exploratori îndrăzneți de care o să vă vorbesc și acum încep povestea lor fără altă introducere.

În 20 august 1860, sub auspiciile Societății regale din Melbourne, pleca un ex-ofițer irlandez, fost inspector de poliție la Castlemaine, care se numea Robert O'Hara Burke. Era însoțit de unsprezece oameni: William John Wills, un tânăr și distins astronom, doctorul Beckler, botanist, Gray King, tânăr militar din armata Indiilor, Landells, Brahe și câțiva șipai¹. Douăzecișicinci de cai și douăzecișicinci de cămile îi purtau în spate pe călători, precum și bagajele și proviziile acestora pentru optsprezece luni. Expediția trebuia să ajungă în golful Carpentaria, pe coasta septentrională, urmând mai întâi cursul râului Cooper. Traversă fără neplăceri mățile fluviilor Murray și Darling, ajungând la așezarea Menindie, la marginea coloniilor.

¹ Soldat indian. (n.tr.)

Acolo își dădură seama că bagajele numeroase erau foarte stânjenitoare. Această povară și o anumită duritate de caracter a lui Burke stârniră discordie în trupă. Landells, conducătorul cămilor, urmat de câțiva slujitori hinduși, se despărți de expediție, înapoiindu-se pe malurile fluviului Darling. Burke își continuă drumul. Străbătând fie magnifice pășuni, udate din belșug, fie drumuri pietroase și lipsite de apă, el coborî spre Cooper's-creek. În 20 noiembrie, la trei luni după plecarea sa, își făcea un prim depozit de provizii pe malul râului.

Aici, călătorii rămaseră locului o vreme, negăsind niciun drum practicabil spre nord, unde prezența apei să le fie asigurată. După multe neplăceri, ajunseră la o așezare pe care o botezară fortul Wills. Acolo încopiră un loc de popas împrejmuit de uluci, situat la jumătatea drumului dintre Melbourne și golful Carpentaria. Burke își împărți trupa în două. Una, sub ordinele lui Brahe, trebuia să rămână în fortul Wills timp de mai bine de trei luni, dacă proviziile aveau să le fie îndestulătoare, și să aștepte întoarcerea celei de-a doua, care era alcătuită numai din Burke, King, Gray și Wills. Luară cu ei șase cămile și merinde pentru trei luni, adică trei chintale de făină, cincizeci de livre de orez, cincizeci de livre de făină de ovăz, un chintal de carne de cal, uscată, o sută de livre de porc sărat și slănină și treizeci de livre de pesmeți, care se presupunea că le vor ajunge pentru o călătorie de șase sute de leghe, dus-întors.

Cei patru bărbați porniră la drum. După o traversare chinuitoare printr-un deșert pietros, ajunseră la râul Eyre, în punctul extrem atins de Stuart în 1845 și, mergând pe cât le era cu putință de-a lungul meridianului 140°, se îndreptară spre nord.

În 7 ianuarie, ei trecură tropicul sub o arșiță de foc, înșelați de miraje dezamăgitoare, adeseori îndurând lipsa apei, răcoriți câteodată de vreo furtună violentă, întâlnind când și când indigeni nomazi, de care nu avură a se plânge; pe scurt, puțin stânjeniți de greutatea unui drum care nu le ridica piedici nici sub forma lacurilor și fluviilor, dar nici a munților.

În 12 ianuarie, câteva coline de gresie se iviră spre nord, între care muntele Forbes și o înșiruire de lanțuri de granit, care se numesc „ranges”. Urcușul se dovedește istovitor, înaintând cu greu. Animalele refuzau să meargă: „Suntem tot pe *ranges*! Cămilele asudă de spaimă!” scrie Burke în jurnalul său de călătorie. Cu toate acestea, opintindu-se din răspuțeri, exploratorii ajung pe malurile râului Turner, apoi pe cursul superior al fluviului Flinders, cercetat de Stokes în 1841 și care se varsă în golful Carpentaria, printre perdele de palmieri și eucalipti.

Drumul până la ocean era presărat de mlaștini, în care o cămilă își găsi sfârșitul, iar celelalte refuzară să treacă. King și Gray se văzură siliți să rămână cu ele. Burke și Wills continuară să meargă spre nord și, după multe chinuri, confuz relatate în notele lor, ajunseră într-un punct în care fluxul mării acoperea mlaștinile, dar nu zăriră oceanul. Era în 11 februarie 1861.

– Așadar, zise lady Glenarvan, acești oameni îndrăzneți nu au izbutit să treacă dincolo de mlaștini?

– Nu, doamnă, răspunse Paganel. Terenul mlaștinos le fugea de sub picioare și se văzură nevoiți să dea înapoi, gândindu-se să se întoarcă la tovarășii lor, în fortul Wills. Tristă înapoiere, pot să vă jur! Slăbiți și vlăguți, târându-se, Burke și tovarășul său ajunseră din nou la locul unde îi lăsaseră pe Gray și King. Apoi, expediția, coborând spre sud, pe drumul deja cunoscut, se îndreptă spre Cooper's-creek. Pășuniile, primejdiile, suferințele acestei călătorii nu le cunoaștem cu precizie, deoarece lipsesc foi din carnețelele exploratorilor. Dar trebuie să fi fost îngrozitor.

Într-adevăr, în luna aprilie, ajunși în valea râului Cooper, nu mai erau decât trei. Gray își dăduse sufletul de epuizare. Patru cămile pieriseră. Totuși, dacă Burke izbutește să ajungă la fortul Wills, unde îl așteaptă Brahe cu depozitul său de provizii, el și tovarășii săi sunt salvați. Își adună puterile, se mai târăse câteva zile. În 21 aprilie, zăresc împrejmuirea fortului, ajung acolo! ... Tocmai în ziua aceea, după cinci luni de așteptare zadarnică, Brahe plecase.

– Cum! A plecat! exclamă tânărul Robert.

– Da, a plecat! Chiar în ziua aceea, printr-o groaznică fatalitate! Biletul lăsat de Brahe fusese scris doar cu șapte ore mai devreme! Lui Burke nici prin cap nu putea să-i treacă să-l ajungă din urmă. Nefericiții, părăsiți, își întremară cât de cât forțele cu proviziile găsite în depozit. Dar mijloacele de transport le lipseau și încă osutăcincizeci de leghe îi despărțea de Darling.

Atunci Burke, de părere contrară cu Wills, se gândește să se îndrepte spre așezările australiene, situate lângă muntele Hopeless, la șaiszeci de leghe depărtare de fortul Wills. Pornesc iarăși la drum. Din cele două cămile care le rămăseseră, una a pierit într-un afluent mocirlos al Cooper's-creek, iar cealaltă nu mai este în stare să facă un pas de sfârșeală. Trebuiă s-o omoare, hrănindu-se din carnea ei. Curând, merindele se isprăviră și cei trei nefericiți se văd siliți să se hrănească cu „nardu”, o plantă acvatică, ai cărei spori sunt comestibili. Lipsiți de apă și de mijloace de transport, ei nu pot să se îndepărteze de malurile râului. Un incendiu le arde bojdeuca și lucrurile rămase. Sunt pierduți! Nu le mai rămâne decât să moară!

Burke îl cheamă pe King lângă el: „mai am de trăit doar câteva ore”, îi spune el; „uite ceasul meu și jurnalul de călătorie. Când voi fi mort, vreau să-mi pui pistolul în mână dreaptă și să mă lași așa cum sunt, fără să mă înmormântezi!” După aceste cuvinte, Burke nu mai scoase o vorbă și-și dădu sufletul a doua zi la ora opt dimineața.

King, înspăimântat, pierzându-și cumpătul, plecă în căutarea unui trib australian. Când se înapoie, Wills murise și el. Cât despre King, acesta fu primit de indigeni și, în luna septembrie, găsit de expediția domnului Howitt, trimisă în căutarea lui Burke, în același timp cu Mac Kinlay și Landsborough. Astfel că, dintre cei patru exploratori, unul singur a supraviețuit acestei traversări a continentului australian.

Istorisirea lui Paganel îi impresionează profund pe ascultătorii săi. Fiecare se gândea la căpitanul Grant, care rătăcea probabil ca și Burke și ai lui prin acest funest continent. Naufragiații scăpaseră oare de suferințele care îi doborâseră pe acești cutezători